

К.п.н. Сасенко Н.С.

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», Україна

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНО-КОМУНІКАТИВНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ

Аналіз освітньо-кваліфікаційних характеристик різних інженерних спеціальностей, опитування роботодавців і молодих спеціалістів дозволяє визначити компетенції, які входять в компетентність інженерного працівника і можуть бути включені в зміст навчання в єдиному полі з ключовими, загальнопрофесійними і спеціальними або предметними компетентностями. В такий перелік вносять широкий спектр різних компетенцій, проте основними виступають такі: 1) компетенція планування і організації; 2) лідерські якості; 3) робота в команді на основі розвинутих навичок взаємодії, взаємодопомоги, емпатії, тобто здатності зрозуміти підходи інших членів команди до існуючих проблем і завдань, різницю їх поглядів на шляхи вирішення ситуацій невизначеності й прийняття стратегії дій на конкретному етапі роботи; 4) етичні норми співіснування в міжкультурному середовищі на основі взаємоповаги, додержання загальнолюдських, культурних, релігійних, професійних моральних норм; 5) аналітичне мислення, яке включає такі компоненти ключової інформаційної компетентності, як інформаційний пошук і аналіз джерел інформації в аспекті вирішення проблемних ситуацій; 6) професійні компетенції, які включають тріаду «знання, навички, вміння», постійне набуття нових знань й вмінь в своїй професійній сфері, освоєння дотичних і суміжних галузей; 7) відкритість до інновацій, власна ініціатива як фактор професійного зростання і запобігання емоційному вигорянню, яке може призвести до стагнації у професійному й особистісному розвитку; 8) налаштованість й націленість на досягнення позитивного результату в опорі на

розвиток таких якостей, як наполегливість, амбіційність, працелюбність; 9) незалежність і відповідальність у прийнятті рішень, об'єктивна самооцінка, власне аргументоване судження; 10) компетенція усної комунікації, в тому числі міжкультурної, на основі володіння стилями мовлення, широким потенціалом мовних, мовленнєвих, паралінгвістичних засобів й плюралінгвальної компетенції, соціолінгвістичної компетенції; навички професійного писемного мовлення; 11) креативність, продукування нових творчих ідей як результат постійного саморозвитку в професійному й особистісному плані.

Компетентність може проявлятися лише в діяльності, тобто має діяльнісний характер узагальнених вмінь, які реалізуються узгоджено з предметними вміннями й знаннями певного фаху. Професійна компетентність відповідно реалізується в професійній діяльності. До відмінностей компетентності від простої суми знань, вмінь і навичок належить здатність використовувати їх у конкретних умовах реальної життєдіяльності, а також фактор існування компетентності в аксіологічному полі, тобто в нерозривній єдності з цінностями людини, особистій зацікавленості в саме цій діяльності та її продукції у вигляді способу поведінки або предметного результату. На відміну від сукупності знань, вмінь й навичок компетентність завжди має ознаки особистісних якостей людини, виступає особистісно-усвідомленим компонентом суб'єктивного досвіду.

Діяльнісний характер іншомовної комунікативної компетентності реалізується у різних сферах спілкування. В Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти пропонується такий розподіл сфер: особиста (сфера особистих інтересів), публічна, професійна і освітня сфери. І.І.Халеева пропонує інший розподіл всього можливого поля спілкування на чотири макросфери: виробнича, побутова, культурологічна, соціально-політична [1с.91].

Виробнича сфера передбачає володіння спеціальним професійним мовленням, яке включає розвиток мовленнєвих умінь, необхідних для успішної

комунікації у відповідних професійних ситуаціях: персональна ідентифікація, робоче середовище й оточення, функціональні обов'язки, міжособистісні стосунки з колегами і клієнтами, відрядження й ділові подорожі, міжнародні конференції, контракти та угоди, продукція і послуги, інформація про компанію або галузевий підрозділ і суміжні установи, екологія, здоров'я та особиста безпека, стажування й обмін досвідом тощо. На рівні іншомовної лексики це означає володіння трьома лексичними пластами: загальноповсякденні, загальнонаукові/загальнотехнічні та термінологічні лексичні одиниці [2].

Друга сфера охоплює побутові відносини: персональна ідентифікація, житло, домівка, найближче оточення і родина, повсякденне життя, гігієна, здоров'я, дозвілля, подорожі, міжособистісні стосунки, покупки, послуги, харчування, погода, хобі, спорт, преса та ін. Спілкування таких ситуаціях базується на вміннях повсякденно-побутового мовлення. Лексичне оформлення мовлення забезпечується здебільшого лексикою загальноповсякденного характеру з оказіональним використанням окремих термінів відповідно до тематичного забарвлення контексту.

Третя сфера представляє ситуації культурологічного спілкування, які потребують певного рівня розвитку вмінь художнього, мистецтвознавчого та інших видів мовлення. Четверта сфера охоплює ситуації суспільно-політичного життя, в якій функціонують вміння публіцистичного мовлення. Слід зазначити, що навчальна програма з іноземних мов у вищій технічній школі зорієнтована, з одного боку на мінімальну достатність володіння мовою визначених рівнів (B2 по закінченні бакалаврату, C1 в магістратурі), з іншого боку, іншомовна освіта майбутніх інженерів має чітку професійну спрямованість. Це означає, що художнє і публіцистичне мовлення не може виступати пріоритетним напрямом у формуванні іншомовної комунікативної компетентності. Натомість, значна увага в іншомовній підготовці студентів-технарів надається розвитку соціокультурній компетенції для забезпечення можливості вільного спілкування з представниками інших країн на основі поваги і розуміння культурних відмінностей. Соціокультурна компетенція виступає складовою

професійної культури інженера, дозволяє усвідомлювати соціальний контекст своєї діяльності, оцінювати її вплив і перспективи в загально трудовому полі, прийнятну з точки зору гуманізації й гуманітаризації [3] траєкторію наукових пошуків і технологічних проектів.

Література:

- 1.Халеева И.И. Основы теории обучения иноязычной речи (подготовка переводчиков). М.: Высшая школа, 1989. – 238 с.
2. Саєнко Н.С. Стилiстичнi ознаки англiйських текстiв для професiйного спiлкування. – Збiрник наукових праць «Сучаснi проблеми лiнгвiстичних дослiджень i методика викладання iноземних мов професiйного спiлкування у вищiй школi». Частина I. Львiвський нац. ун-т iменi Iвана Франка. Львiв, 2007. – С. 154-156.
3. Саєнко Н.С. Реалiзацiя принципiв гуманiзацiї та гуманiтаризацiї iнженерної освiти у навчаннi iноземних мов - Науковi записки: Збiрник наукових статей Нац. пед ун-ту iм. М.П. Драгоманова. Випуск № 93. Киiв, 2011. – С.158-166.